

Mythbuster 3: 'Toegankelijkheid, gewoon een kwestie van afvinken'

15-05-2024 09:00

In een tijdperk waarin de digitalisering hoogtij viert, is het begrijpelijk dat uitgevers zich willen richten op toegankelijkheid van hun digitale publicaties. Sterker nog, er komt wetgeving aan die vereist dat uitgevers toegankelijk publiceren. Het idee om simpelweg een checklist af te werken lijkt dan verleidelijk. Maar is het echt zo eenvoudig? De InCT-redactie legde deze kwestie voor aan de toegankelijkheidsexperts van Stichting Dedicon, de grootste leverancier van toegankelijke leesvormen in Nederland.

Marian Oosting is een van de toegankelijkheidsexperts bij Dedicon: "Wie toegankelijk publiceert heeft regels en richtlijnen nodig. Want hoe weet je anders dat je het goed doet? Wanneer je als uitgever investeert in het maken van toegankelijke producten, bijvoorbeeld toegankelijke e-books, maar ook de website waarop je je boeken in de etalage zet, dan wil je natuurlijk weten of je inspanningen wel echt hebben geleid tot toegankelijke publicaties, producten en diensten. Zijn ze inderdaad waarneembaar, bedienbaar en begrijpelijk? En is het robuust: functioneert het goed met browsers, readers en hulptechnologie? Dan is een checklist aflopen wel handig."

Geen garantie

"Maar de gedachte dat toegankelijkheid slechts draait om het afvinken van een lijst met vereisten, is een misvatting die helaas nog steeds veel voorkomt, ook onder uitgevers. Het is wel begrijpelijk waarom deze opvatting bestaat. In een wereld waarin tijd en kosten vaak de belangrijkste factoren zijn, lijkt het volgen van een checklist een snelle en eenvoudige oplossing om aan de wettelijke vereisten voor toegankelijkheid te

voldoen. Maar het doel van checken is niet zozeer het eisenlijstje afvinken. Ja, het is nodig om te laten zien dat je aan wettelijke eisen voldoet.”

“Laat ik het illustreren met een voorbeeld: het toevoegen van een beeldbeschrijving bij afbeeldingen kan een vereiste zijn – check! Maar als die beschrijving onbegrijpelijk is, dan missen slechtziende en blinde lezers alsnog de informatie en hebben ze niet dezelfde leeservaring als ziende lezers. Afvinken alleen gaat dus voorbij aan de diepere essentie van toegankelijkheid en de impact die het heeft op mensen met een beperking; het garandeert geen goede gebruikerservaringen.”

Hoe goed ken je je lezers?

“Inclusief publiceren gaat om het begrijpen van de verschillende behoeften van individuen en het vinden van creatieve oplossingen om aan die behoeften te voldoen. Je lezers kennen is dus ‘key’. En daartoe behoren mensen met én zonder beperking.”

“Het is dus essentieel om dieper te graven en de ervaringen van je lezers centraal te stellen bij het streven naar toegankelijke publicaties. Controleren doe je daarom vooral vanuit de invalshoek van je lezers, van echte mensen. En dus niet alleen aan de hand van checklists. Met als doel betere producten en diensten te leveren.”

Investeren in bewustwording

“Uitgevers zouden eigenlijk een beter begrip van de behoeften van verschillende gebruikers moeten hebben. Het betekent ook dat je mensen met verschillende soorten beperkingen bij het ontwerpproces betreft, zodat ook hun perspectieven worden meegenomen in het eindproduct.”

“Het zal niemand verbazen dat we bij Dedicon voorstander zijn van een inclusieve benadering van toegankelijkheid. Bij alles wat we ontwikkelen houden we rekening met de gebruikers en nemen we hun ervaringen mee. Dat is ook het fundament onder de cursus Pragmatische Inzichten, bedoeld voor uitgevers die de essentie van toegankelijk publiceren willen begrijpen. In deze cursus komen uiteraard de belangrijkste principes, richtlijnen en standaarden aan bod. Maar het draait juist om het ontwikkelen van dat diepere begrip van toegankelijkheid, om waardevolle inzichten. Dat doen we mens- en oplossingsgericht. Bijvoorbeeld door de cursisten herhaaldelijk via de ogen van verschillende lezers naar hun eigen publicaties laten kijken. Ze maken kennis met lezers die blind zijn, dyslexie hebben, motorisch beperkt zijn, maar ook met lezers zonder leesbeperking. Zo zien ze met eigen ogen hoe deze mensen lezen en waar ze tegenaan lopen. Hierdoor snappen de deelnemers veel beter wat toegankelijkheid is, hoe ze eraan kunnen werken en wie er baat bij hebben. Een ware blikopener.”

Mythe ontkracht

De opvatting dat het voldoende is om een checklist af te vinken wil je toegankelijk publiceren, is dus te eenvoudig gedacht. Marian Oosting: “In feite zijn de toegankelijkheidsrichtlijnen en -eisen een geschenk voor uitgevers en makers van digitale informatie. Je moet ze eerder zien als adviezen om je producten en diensten te verbeteren, waardoor de bruikbaarheid ervan toeneemt. Maar voor de goede invulling ervan moet je je wel kunnen verplaatsen in je lezers. Kortom, je moet niet alleen de dingen goed doen, maar vooral de goede dingen doen.”

Expertteam Toegankelijkheid van Dedicon

Bij Dedicon geloven we in een wereld waarin tekst en beeld toegankelijk is voor iedereen. Ook voor mensen met een leesbeperking. Daarom maken wij bestaande informatie vaak achteraf alsnog waarneembaar. Maar zou het niet mooi zijn wanneer informatie in de bron al toegankelijk zou zijn? Het expertteam van Dedicon helpt uitgevers verder met toegankelijkheid. Bijvoorbeeld met de cursus [***Pragmatische Inzichten voor uitgevers***](#) die de essentie van toegankelijk publiceren beter willen begrijpen en die op zoek zijn naar waardevolle inzichten uit de praktijk.

Heb jij een mythe over toegankelijkheid die we moeten onderzoeken? Mail het expertteam van Dedicon: [**komverder@dedicon.nl**](mailto:komverder@dedicon.nl)

David Huijzer